



## מדיניות ארה"ב כלפי ישראל והמזרח התיכון גיליון 92 (אוגוסט 2020)

### השגריר (בדימוס) ברוך בינה\*

ספטמבר 2020

בחודש אוגוסט הידוע בהיותו "עונת מלפפונים" עסקה ארה"ב במרץ ביחסי ישראל עם מדינות המפרץ, בפיצוץ הנורא בבירות, בסוגיה האיראנית ובשלל נושאים מזרח תיכוניים כגון מצרים והסכר האתיופי, ההסכם בלוב, ויישום חוק קיסר כלפי סוריה – כל זאת על רקע מערכת בחירות ארסית עוד יותר מכרגיל.

**מערכת הבחירות לנשיאות** - מערכת הבחירות מתחממת ושני הצדדים זורעים בהלה, כל אחד מול הצד השני, אך החשש העיקרי קשור לטראמפ. [הדיפלומט הדמוקרטי פיל גורדון](#) [מזהיר מכהונה שניה](#) של נשיא חובבן, שעשה עסקות גרועות והבנתו המדינית רדודה. [קייסינג'ר הביע דאגות](#) מכהונה נוספת של טראמפ בפני מזכ"ל משרד החוץ הצרפתי וזה השיב שאירופה יכולה בקושי "להכיל" את טראמפ. חוגים רפובליקנים שואלים [האם תשרוד מדיניות החוץ האמריקנית את הטראמפיזם](#)? יו"ר וועדת החוץ בבית הנבחרים (הדמוקרט) תובע את מזכיר המדינה [פומפאו על ביזיון הקונגרס](#) בסרבו לספק מסמכים. שני הצדדים בפוליטיקה האמריקאית משתמשים בשמה של ישראל וזו הפכה, שלא בטובה, לסוגיה במערכת הבחירות. המנצח המפתיע ג'מאל שגבר בפריימריז הדמוקרטיים באחד המחוזות בניו יורק על אנגל, מגדיר עצמו בתור לא סתם פרו-ישראלי, אלא תומך תמיכה מלאה בישראל, וכך במרוצים רבים, סנטורים מגישים הצעה דו-מפלגתית לחשיפת מדינות ערביות המתנגדות לנורמליזציה. לאחר שרעיון הסיפוח למעשה נזנח, המועמד הדמוקרטי ביידן קיבע במצע המפלגה את תמיכתה בישראל והתנגדותה ל-BDS וסירב לגנות "כיבוש", ברמיזה חזקה לישראל. פעילים פלסטינים במפלגה הדמוקרטית, כמו הסוקר זוגבי, ביטאו את מורת רוחם.

בחירתה של האריס, הנשואה ליהודי, כמועמדת לתפקיד סגנית הנשיא, התקבלה היטב בקהילה היהודית. [סיכום עמדותיה](#) מעלה שהיא תומכת בשיבת ארה"ב להסכם הגרעין עם איראן ובפתרון דיפלומטי באפגניסטן, וסבורה שלמרות שלארה"ב וערב הסעודית יש אינטרסים משותפים רבים, ארה"ב צריכה להפסיק את התמיכה "הקטסטרופלית" שלה במלחמה בתימן. אשר לישראל, היא הגדירה אותה בתור "בעלת ברית וידידה קריטית שבתחונה בעדיפות עליונה", הצריכה להמשיך להיות "יהודית, דמוקרטית ובטוחה", אך קבעה גם שלפלסטינים מגיע שלטון עצמי במסגרת פתרון שתי-המדינות. [התבטאויות נוספות שלה](#) מציבות אותה כתומכת ישראל, כמתנגדת להתנניית הסיפוח לישראל וכמתנגדת לסיפוח. היא נמנעה עד כה מלהתייחס לשאלת החזרת השגרירות לתל-אביב. בטקס נישואיה, שברה האריס כוס מתחת לחופה. היא מחזיקה קופסת קק"ל כחולה כדי לטעת עצים בישראל, ומגדירה את עצמה בתור "יותר איפא"ק מאשר ג'יי-סטריט". כשקיבלה את הסגנות מביידן אמרה שמכל התארים בהם זכתה, החשוב לה ביותר הוא "מאמ'לה" במשפחתה היהודית. ([ראו דקה 6:11](#)).

לעומת זאת, "הקואליציה היהודית-רפובליקנית" מקיימת פניות ישירות לבוחרים יהודיים ומבליטה את סיועו של טראמפ לישראל. יועץ התקשורת לשעבר של בוש, פליישר, העריך שתמיכה יהודית עשויה להעביר לטראמפ מדינות מפתח. קמפיין ["קריאת השכמה"](#) מציג דמוקרטים שתומכים בטראמפ ומגנים את אובמה, ומבליט את השפעתן של ארבע מחוקקות "היחידה" (the Squad), שמוצגות כמוסלמיות עוינות לישראל ולערכים אמריקניים. לגבי אחת מהן, חברת הקונגרס עומאר, הגיב טראמפ: "איך לעזאזל ניצחה במוקדמות במינסוטה האישה הנוראה הזאת השונאת את ארצנו?" נאום פומפאו בוועידת הרפובליקנים נעשה מירושלים, מהלך שספג ביקורת רבה, שכן מזכיר המדינה ערבב בין תפקידו הממלכתי לשייכו הפוליטי. בכך עבר על "חוק האץ" מ-1939, שנועד לשים חיץ בין פוליטיקה לפעילות ממשלתית.

\* השגריר לשעבר ברוך בינה הוא עמית מדיניות במכון מיתווים. הוא שירת בין היתר כסמנכ"ל צפון אמריקה במשרד החוץ, כשגריר ישראל בדנמרק, כסגן ראש הנציגות בווינגטון, וכקונסול כללי בשיקגו.

**ישראל ואיחוד האמירויות** - טראמפ הודיע במסיבת עיתונאים על "הסכם אברהם" לשלום בין שתי המדינות ומסר כי הן ינרמלו את היחסים באמצעות שגרירויות, תיירות, טיסות ישירות, מסחר, חינוך וביטחון. הוא השתבח במכה שהנחית על איראן באמצעות ההסכם, ושיבח את האומץ של שתי המדינות שהביא לפריצת דרך היסטורית. יועץ הנשיא קושנר אישר בתדרוך לכתבים שכחלק מההסכם, ישראל הסכימה לדון בפתרון שתי-המדינות ושהסיפוח הושעה. קושנר הוסיף שישראל לא תקדם סיפוח ללא הסכמה אמריקנית, ושארה"ב לא מתכוונת לתת הסכמתה. אולם, אפשר שטראמפ יעלה שוב את רעיון הסיפוח על סדר היום, אם יחוש מצוקה פוליטית (ראו סקר אתר 538) וצורך להעמיק את תמיכת האבנגליסטים, כפי [שכותב השגריר שפירו](#). על אף סקפטיות מסוימת, כולל בקרב רפובליקנים, שההסכם נועד בעיקר לחלץ את טראמפ מצלילתו בסקרים ואת נתניהו מכישלונותיו הפוליטיים, בווישינגטון [התבשמו מההישג](#), כולל מתנגדי הנשיא. ביידן הגדירו בתור "צעד אמיץ ונחוץ מאד" וציין שממשלו יתמיד במהלך וירחיבו. פומפאו פצח בסדרת ביקורים במדינות המפרץ (כולל עומאן) ובסודאן לקדם הסכמים נוספים, וקושנר אמר שכעת על מדינות נוספות, ובהן ערב הסעודית, ללכת בעקבות האמירויות, שכן "בכוחן של ערב הסעודית וישראל לעשות דברים גדולים ביחד". במקביל, זינקה לסדר היום סוגיית מכירת מטוסי F-35 מחקנים לאיחוד האמירויות, שלגביה טען נתניהו שלא נתן אישור ישראלי והכחיש קיומו של סעיף סודי. ואולם, בכירים אמריקניים, כולל הנשיא וקושנר, אמרו מלכתחילה שעסקת המטוסים בהחלט על סדר היום, וכי הסכם השלום מגביר את סיכוייה. היועץ לביטחון לאומי אובראין הדגיש שארה"ב תשמור על היתרון האיכותי של ישראל ושיחתמו הסכמים ביטחוניים בין שתי הארצות. הממונה הפורש לנושאי איראן, הוק, אמר כי מדינות האזור ראו את חתימת אובמה על הסכם הגרעין כבגידה, ורק נטישת ארה"ב את ההסכם הביאה להתקרבות בין ישראל ואיחוד האמירויות.

**איראן** - על אף תמיכת מועצת שיתוף הפעולה של מדינות המפרץ (GCC) והקריאה האמריקנית לאירופה שבידה להכריע בין טרור לבין שלום, נחלה ארה"ב [כישלון בהצבעה במועצת הביטחון על המשך האמברגו](#) על איראן. אתר מחלקת המדינה של ארה"ב קבע שבכך נסללה הדרך לאיראן לרכוש ולמכור נשק קונבנציונאלי ללא מגבלות. מועצת הביטחון דחתה מאמצים מצד מדינות רבות החוששות מהאלימות האיראנית, ויודעות שאיראן תיצור כאוס והרס גדולים. אולם ארה"ב מחויבת להמשיך לפעול על מנת שהמשטר האיראני לא יוכל לרכוש ולמכור אמל"ח המאיים על אירופה והמזרח התיכון. ארה"ב פונה לאופציית ה-snapback, המאפשרת לה לכאורה "להקפיץ מחדש" את הסנקציות, אך רוסיה, סין והמדינות האירופיות טוענות שהיא אינה יכולה להפעילו מאחר שפרשה מהסכם הגרעין. אפילו היועץ לביטחון לאומי לשעבר [בולטון מסכים עמו](#), ומצביע על נזק נוסף – פגיעה במעמד הווטו האמריקני. ארה"ב נחושה להמשיך ולהחזיר את הסנקציות על איראן, הודיעה על חידושן החל ב-20 בספטמבר, וטראמפ הצהיר שתוך חודש לאחר בחירתו מחדש, יבואו האיראנים ביוזמתם למשא ומתן. יועצו המדיני של ביידן אמר שמדיניותו תהיה "דיפלומטיה תחילה", אך ניכר שח'מנאי אינו רואה הבדל בין "הכוח הרך" של ביידן ללחץ המקסימלי של טראמפ. איראן מלגלת על הכישלון האמריקני, מתגאה בכך שלראשונה ארה"ב ספגה תבוסה במועצת הביטחון וטוענת כי מעולם לא הייתה ארה"ב כה מבודדת. טהראן ייחסה את התפטרותו של הוק לכישלון האמריקני וקובעת כי גם מחליפו, הדיפלומט הוותיק אברמס, ייכשל.

**עיראק** - לקראת ביקור ראש ממשלת עיראק אל-כאזימי בארה"ב, קבע [נייר של מכון וושינגטון](#) כי זו הזדמנות לארה"ב להראות שעיראק אינה רק תת-פרק בסוגיה האיראנית. מפקד סנטקום מקנזי אישר שארה"ב [תצמצם פריסתה](#) בסוריה ועיראק, וב-23 באוגוסט פונה בסיס אל-תאג'י ששימש לאימון כוחות עיראקים. מחלקת המדינה מסרה שעד אוקטובר יפנו מעיראק כ-1,000 חיילים, כך שסך הכול הכוח האמריקאי יעמוד על 3,500. כך, יוכל טראמפ להציג לבוחרים שעמד בהתחייבותו להחזיר חיילים. ואולם, נראה שלא הושגה הסכמה מלאה עם עיראק בקשר לזה: אל-כאזימי אמר לכתבים שעיראק אינה זקוקה לנוכחות מסיבית אלא להדרכה לצורך פעילות מול תאי טרור נסתרים, ואילו האמריקנים מעריכים שבסופו של דבר יותרו בעיראק כ-2,500 מדריכים. [בתדרוך מחלקת המדינה](#) נאמר כי נחתמו במהלך הביקור תשעה הסכמים ומזכרי הבנה ושסוכם על מענק בסך 204 מיליון דולר לצרכים הומניטריים, ו-10 מיליון דולר למימון הבחירות בעיראק. זאת בהמשך למענקים בסך 2.4 מיליארד דולר, שנתנה ארה"ב מאז 2014. [ההודעה המשותפת](#) בתום הביקור עסקה גם בהעמקת שיתוף הפעולה האנרגטי, כולל חיבור רשתות החשמל של עיראק וכווית עם ערב הסעודית, דבר שיצמצם תלות באיראן. מנהיג משמרות המהפכה, קאאני, הגיע לעיראק ערב נסיעת אל-כאזימי לווישינגטון, לתאם פעילות התקפית נגד מטרות אמריקניות ולחבל בביקור. אל-כאזימי נדרש לסוגיית השחיתות בנאומו בלשכת המסחר האמריקנית, לאחר טענות [שהשחיתות בעיראק](#) גורמת לכספים אמריקניים להגיע לידי תומכי טרור.

**לבנון** - תת-מזכיר המדינה הייל בא ללבנון לדון בסוגיית הגבול הימי עם ישראל ולבטא את תמיכת ארה"ב בלבנון על רקע הפיצוץ בנמל ביירות והסיוע הכלכלי הנדרש לשיקום. ארה"ב שיגרה סיוע ללבנון החל ב-5 באוגוסט. בדומה למגזרים נרחבים בלבנון, הבהירה ארה"ב שהיא לא מוכנה לקבל בריחה מאחריות של המערכת הפוליטית הלבנונית בעקבות הפיצוץ, והייל הדגיש את הצורך בחקירה שקופה ומהימנה, אליה יצטרף גם ה-FBI. מסתמן שארה"ב מוכנה לתפקיד משמעותי בלבנון, תוך ניצול ההלם של הפיצוץ לשידוד מערכות כולל. כך, ארה"ב החלה ליישם את "חוק מגניצקי" נגד בכירים לבנוניים המואשמים בשחיתות. עוזר מזכיר המדינה שנקר אמור לדון ברפורמות ולסכם את סימון הגבול הימי. יו"ר הפרלמנט הלבנוני ברי מסר שסוגיית הגבול הימי קרובה לפתרון, ונטען שהייל המתין עם ביקורו עד שהושגה התקדמות בנושא. בנוסף, ארה"ב תובעת שחזבאללה יחשוף את מאגרי הטילים שלו ליוניפי"ל, מה שעשוי לאלץ את הארגון לפרקם. לאור מאמצי חזבאללה לקנות זמן, שוררת מחלוקת בין ארה"ב לצרפת. צרפת מוכנה לדחות את הטיפול בסוגיית הנשק של חזבאללה לטובת הרכבת ממשלה וסימון גבולות. ואולם, נראה שארה"ב אינה מוכנה להתגמש. במקביל, נערכו הדיונים התקופתיים על הארכת מנדט יוניפי"ל, תוך מחלוקת צרפתית-אמריקנית. שגרירת ארה"ב טענה שחזבאללה שולט על הממשלה הנוכחית ועל כן על כל הממשלה להתחלף.

**לוב** - לפי [פיקוד אפריקה של ארה"ב](#), פעילות שכירי החרב של "קבוצת וואגנר" המופעלת על ידי רוסיה מעכבת הסכם ובסופה של שנה מתוחה, נאלצה ארה"ב לפעול להסכם בין שני חלקי לוב וכעת נותר להתחיל ביישומו הכלכלי בחידוש הפקת הנפט. [הודעת היועץ לביטחון לאומי](#) מדגישה את הניטרליות הפעילה של ארה"ב ואת "הדיפלומטיה של 360 מעלות" בה היא נוקטת הצדדים. ארה"ב אינה יכולה להשאיר את לוב לנפשה, בין רוסיה ואיחוד האמירויות במזרח ותורכיה במערב, וככל הנראה תוסיף להיות מעורבת בזירה זו.

**ערב הסעודית** - הדריכות בווישינגטון לאור התדרדרות בריאותו המלך סלמאן מוצאת ביטויה במאמרים [בעד](#) [ונגד](#) יורש העצר המקורב לווישינגטון, מחמד בן סלמאן. דווח שבן סלמאן ביטל ביקור מתוכנן בווישינגטון במהלכו היה אמור להיפגש עם נתניהו, משום שדבר הביקור דלף. עוד חששו אנשיו מהפגנות בעניין חשוקג'י. ברקע, ישנם גם חששות אמריקניים שערב הסעודית, בסיוע סין, בונה יכולות גרעיניות – אזרחיות בשלב זה – אך בן סלמאן כבר הבהיר בראיון משנת 2018 שאם לאיראן תהיה יכולת גרעינית צבאית, ערב הסעודית לא תישאר מאחור, "ברגע שהדבר יתאפשר". סקר דעת קהל בערב הסעודית שערך מכון ווישינגטון מעלה כי 32 אחוזים מהציבור הסעודי סבורים שעל ארה"ב להתמקד בבלימת איראן, 23 אחוזים סבורים שעליה להתמקד בקידום פתרון שתי-המדינות ו-22 אחוזים מעדיפים שארה"ב תפעל ליישוב המשבר בתימן.

**תורכיה** - מחלקת המדינה [גינתה את פגישת ארדואן עם החמאס](#). אם ייבחר ביידן, סביר שינסה לקרב מחדש את תורכיה, למרות שהשמיע ביקורת על ארדואן בפגישה סגורה עם הניו יורק טיימס בינואר (שתכניה דלפו רק לאחרונה), עת אמר שארדואן הוא אוטוקרטי ושארה"ב צריכה לחזק גורמים שיפעלו להחלפתו, "כמובן רק בבחירות". כל זאת, על רקע המתיחות הגוברת בין יוון ותורכיה בשל מרבצי הגז במדף האגאי, כשצרפת וגרמניה מצדדות ביוון וארה"ב מגדירה את ההתנהלות התורכית כפרובוקציה.

**המלצות לישראל** - טוב יעשו המדינאים הישראלים אם יצרו קשר עם ביידן והאריס, ויתדרכו אותם, כמו גם את ראשי הקונגרס. חשוב שתדרוכים אלו יבוצעו באופן מקצועי ואמין. בנוסף, על ישראל להיצמד לאמת בהתייחסויות למהלכים משותפים עם ארה"ב (למשל בסוגיות כגון מכירת ה-F-35 או הסיפוח).